

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A. S.**, bývajúcej v S., zastúpenej opatrovníčkou D. M., bývajúcou v S., proti žalovanému **Mgr. D. S.**, bývajúcemu v S., zastúpenému JUDr. M. B., advokátom v K., **o určenie neplatnosti darovacej zmluvy**, ktorá vec je vedená na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 10 C 244/2002, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. septembra 2007, sp. zn. 5 Co 63/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 13. septembra 2007, sp. zn. 5 Co 63/2006, **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Poprad rozsudkom zo dňa 4. marca 2005, č.k. 10 C 244/2002-97 určil, že darovacia zmluva a zmluva o zriadení vecného bremena, uzavreté medzi účastníkmi konania, zo dňa 18.11.1997 a pojaté do notárskej zápisnice N X., Nz X. Notárskeho úradu O. P., P., ktorý vklad bol povolený Okresným úradom P., odborom katastrálnym dňa X. pod č. V., ktorými žalobkyňa darovala odporcovi nehnuteľnosti parc. č. X. – zastavaná plocha, rodinný dom, č. súpisné X., o výmere X. m², parc. č. X. – orná pôda, o výmere X. m² zapísané na LV č. X. k.ú. S., ktoré nehnuteľnosti sú v súčasnosti zapísané na LV č. X., k.ú. S. a súčasne bolo zriadené vecné bremeno, spočívajúce v práve doživotného bezplatného bývania a užívania trojizbového bytu na prvom poschodí rodinného domu, súpisné číslo X. a parc. č. X., X. v LV č. X. k.ú. S., ktoré nehnuteľnosti sú zapísané súčasne na LV č. X., k.ú. S. v prospech odporcu, sú neplatné. Žalovaného zaviazal zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v sume 56 590,50 Sk v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovaného rozsudkom z 13. septembra 2007, sp. zn. 5 Co 63/2006 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa § 219

O.s.p. potvrdil. Súčasne rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania vo výške 27 159,-- Sk do troch dní. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný. Navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie. Namietal, že v čase doručovania predvolania na odvolacie pojednávanie, na ktorom odvolací súd i vo veci rozhodol, sa preukázateľne nezdržoval v mieste svojho bydliska a preto nemohlo dôjsť k jeho právne účinnému doručeniu. Vykázaný spôsob doručenia predvolania preto ani neumožňoval odvolaciemu súdu konať v súlade s procesnými predpismi. Mal za to, že postupom súdu v odvolacom konaní mu bolo odňaté právo konať pred súdom. V ďalších dôvodoch dovolania podrobne rozoberal skutkový a právny stav veci.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení žiadala dovolanie žalovaného ako neprípustné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku

ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

So zreteľom na žalovaným tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm.f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom

chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

O taký prípad v prejednávanej veci ide z dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci nepostupoval v súlade s právnymi predpismi a žalovanému znemožnil uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov, čím odvolacie konanie touto vadou zaťažil.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

V zmysle § 101 ods. 1 O.s.p. účastníci súd povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti, označia dôkazné prostriedky a že dbajú na pokyny súdu.

V zmysle § 101 ods. 2 O.s.p. súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa **riadne** predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie a ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd prejednať vec v neprítomnosti takéhoto účastníka, prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

V danom prípade však odvolací súd v zmysle hore uvedeného nepostupoval, čím svoje konanie zaťažil vadou, ktorá nachádza svoje vyjadrenie v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p.

Ako je zrejmé z obsahu spisu, žalovanému bolo doručované predvolanie na pojednávanie odvolacieho súdu, určeného na deň 13. septembra 2007. Z obsahu doručky do vlastných rúk žalovaného (č.l. 149 spisu) vyplýva, že zásielka obsahujúca aj predvolanie na termín odvolacieho pojednávania, bola doručovaná dňa 17. augusta 2007 a opätovne dňa 20. augusta 2007, na to bola vrátená po úložnej lehote súdu s tým, že adresát si zásielku v odbernej lehote nevyzdvihol. Iné údaje tento doklad o doručení neobsahuje. Odvolací súd nariadil konať v neprítomnosti žalovaného, hoci nemal a nemohol mať v čase pojednávania relevantnú vedomosť, či doručovanie zásielky spĺňalo náležitosti, ktoré sú obsiahnuté v ustanovení § 47 ods. 2 O.s.p., t.j. či sa adresát v čase doručovania nachádzal v mieste doručovania a mal preto možnosť písomnosť prevziať.

Právna úprava doručovania v občianskom súdnom konaní plní veľmi významnú funkciu. Súd totiž môže konať a rozhodovať len vtedy, ak má riadne preukázané, že účastníci dostali všetky písomnosti, prijatie a znalosť ktorých je predpokladom ďalšieho postupu v konaní, použitia opravného prostriedku, prostriedkov procesnej obrany a ochrany a ďalších úkonov, ktoré je prípustné urobiť len v zákonom alebo súdom ustanovenej lehote. Doručovanie ovplyvňuje skúmanie procesných podmienok základného konania, odvolacieho konania, ako aj konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch. Právna úprava doručovania preto plne rešpektuje záujmy účastníkov konania a nevyhnutnosť ich úplného a účinného informovania prostredníctvom tohto procesnoprávneho úkonu. Ak nebola písomnosť doručená správne, podľa predpisov upravujúcich tento úkon, má to priamo za následok vadnosť, nezákonnosť doručenia, s ktorou vadou sú spojené závažné procesnoprávne účinky.

Podľa § 47 ods. 2 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008, ak nebol adresát písomnosti, ktorá sa má doručiť do vlastných rúk, zastihnutý, hoci sa v mieste doručenia zdržuje, doručovateľ ho vhodným spôsobom upovedomí, že mu zásielku príde doručiť znovu v deň a hodinu uvedenú v oznámení; ak zostane i nový pokus o doručenie bezvýsledným, uloží doručovateľ písomnosť na pošte alebo na orgáne obce a adresáta o tom vhodným spôsobom upovedomí; ak si adresát zásielku do troch dní od uloženia nevyzdvihne, považuje sa posledný deň tejto lehoty za deň doručenia, i keď sa adresát o uložení nedozvedel.

Pre vznik fikcie doručenia zakotvenej v citovanom ustanovení ("... považuje sa posledný deň lehoty za deň doručenia ...") je predpísané súčasné splnenie nasledovných podmienok : a/ možnosť náhradného doručenia nie je zákonom vylúčená (vid' napr. § 114 ods. 4 O.s.p.), b/ adresát písomnosti nebol pri doručovaní zastihnutý, hoci sa v mieste doručenia zdržoval, c/ doručovateľ nezastihnutého adresáta vhodným spôsobom upovedomil, kedy príde písomnosť doručiť znova (s uvedením dňa a hodiny), d/ druhý pokus o doručenie zostal taktiež bezvýsledný, e/ adresát písomnosti bol vhodným spôsobom upovedomený o uložení písomnosti na pošte alebo orgáne obce, f/ adresát si zásielku do 3 dní od upovedomenia nevyzdvihol.

Miesto, deň a spôsob doručenia zásielky sa preukazuje doručenkou, ktorú pošta vracia späť odosielajúcejmu súdu. Príslušnou poštou vystavená doručenka zachytávajúca postup pri doručení, vrátane údajov vyžadovaných ustanovením § 47 ods. 2 O.s.p., osvedčuje pravdivosť

toho, čo je v nej uvedené, ak nie je preukázaný opak. Doručenka vrátená súdu osvedčuje súdu vykonanie doručenia a čas doručenia, kým nie je preukázaný opak (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 20.7.1992 sp. zn. 1 Cdo 37/92). Tento dôsledok však môže nastať len vo vzťahu k tomu, čo je na doručenke uvedené. Pokiaľ doručenka neobsahuje údaj, že sa adresát v mieste doručenia zdržoval, nie je osvedčené, či táto podmienka náhradného doručenia je splnená. V takomto prípade je povinnosťou súdu vykonať šetrenie na zistenie jej splnenia, pričom nie je povinnosťou účastníka, ktorému bolo doručované poštou, navrhnuť dôkazy na preukázanie svojho prípadného tvrdenia, že sa v čase doručovania v mieste doručenia nezdržoval z dôvodu, že účastník konania nemá povinnosť preukazovať opak toho, čo nie je osvedčené. Preto záver súdu o účinnom náhradnom doručení bude možný len vtedy, ak bude zistené, že adresát sa v mieste doručenia v čase doručovania zdržoval.

Zákonná konštrukcia umožňujúca náhradné doručenie vychádza z toho, že adresát sa v čase doručenia (v určitý konkrétny deň) fakticky zdržiava v mieste doručenia a má z tohto dôvodu možnosť si doručovanú zásielku bezprostredne po náhradnom doručení prevziať alebo vyzdvihnúť. Gramatický výklad slov „hoci sa v mieste doručenia zdržuje“ nemôže byť iný len ten, že zákon vyžaduje a predpokladá, že adresát sa v dobe doručovania v mieste doručenia skutočne zdržuje a že len nebol zastihnutý tam, kde má doručovateľ písomnosť doručiť. Zdržovanie sa v mieste doručenia v podstate teda znamená, že sa adresát každodenne vracia do svojho bytu, čo by bolo vylúčené, ak by bol v čase doručovania v nemocnici, na dovolenke, keby sa vracal do svojho bytu len na soboty a nedele, pretože sa inak zdržuje na inom mieste a pod. Obsah slov „hoci sa v mieste doručenia zdržuje“ je teda vecou konkrétneho prípadu.

Dovolací súd požiadal o doplnenie dokazovania o priebehu doručovania predmetnej listovej zásielky, obsahujúcej predvolanie na odvolacie pojednávanie a dospel k záveru, že konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu sú postihnuté vadou podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

Ako vyplynulo po doplnení dokazovania z výpovede poštovej doručovateľky, svedkyne M. L., táto nemala vedomosť, či sa žalovaný nachádzal v čase doručovania a oznámenia o doručovaní doma, pri prvom pokuse o doručenie nebol zastihnutý, nechala v poštovej schránke výzvu na prevzatie zásielky, na druhý deň sa opätovne dostavila na adresu a zanechala doklad o uložení zásielky. Svedkovia, navrhnutí žalovaným, uviedli, že

v čase doručovania zásielky sa žalovaný zdržiaval striedavo v B., z dôvodu prípravy na skúšky na vysokej škole, striedavo v mieste bydliska, presný dátum si nepamätali.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že nebolo mimo pochybností preukázané, že žalovaný, ktorému bolo doručované predvolanie na pojednávanie odvolacieho súdu, sa zdržoval v čase doručenia v mieste doručenia. Preto ak odvolací súd konal v jeho neprítomnosti, bez toho, aby na takýto postup mal splnené a preukázané podmienky (§ 101 ods. 2 O.s.p.), odňal mu svojim konaním právo na reálny prístup k súdu a možnosť pred ním konať.

Žalovaný teda dôvodne vytýka, že konanie a z neho pochádzajúce rozhodnutie odvolacieho súdu má vadu podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

So zreteľom na vadu, ktorá napĺňa skutkovú podstatu ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., dovolanie žalovaného je prípustné a zároveň je tiež dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, veta za bodkočiarkou a ods. 2 prvá veta O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 2. decembra 2009

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová